

KRZYSZTOF R. PROKOP

Gliwice

KRAKOWSKA KONSEKRACJA BISKUPA JANA MAURYCEGO STRACHWITZA W 1761 R. O przedstawicielach polskiej linii sukcesji apostołskiej w gronie episkopatu wrocławskiego II połowy XVIII i I połowy XIX w.

Urodzony w Cisowej (Cieschowa) koło Lublińca na Górnym Śląsku (obecnie diecezja gliwicka) bp Jan Maurycy Strachwitz należy niewątpliwie do eksponowanych postaci w dziejach Kościoła wrocławskiego w XVIII stuleciu. Wykształcony we Wrocławiu i Rzymie, po święceniach proboszcz kolejno w Namysłowie i Paczkowie, a następnie prałat (wpierw scholastyk, zaś od 1761 r. dziekan) wrocławskiej kapituły katedralnej, w wieku 42 lat wyniesiony został do godności biskupiej, by początkowo jako sufragan i wikariusz generalny, a z kolei od 1766 r. jako wikariusz apostołski, współdecydować o losach diecezji, w której posługę pełnił aż do śmierci w 1781 r. Mianowicie przez cały okres swego biskupstwa, tj. przez 28 lat, zarządzał on jej pruską częścią (pod względem obszarowym zdecydowanie większą od austriackiej), a to w związku z banicją ordynariusza Filipa Gotarda SCHAFFGOTSCHA, który nie mógł tu przebywać (stan taki trwał do jego zgonu w 1795 r.). W dotychczasowej literaturze przedmiotu osobie Jana Maurycego Strachwitza poświęcono niemało uwagi, zawsze jednak pisano o nim w jakimś szerszym kontekście — czy to dziejów biskupstwa wrocławskiego w danej epoce, czy też np. w ramach pocztu pasterzy tegoż Kościoła partykularnego¹. Stąd też w poświęconych mu notach biograficznych

¹ Do biografii J.M. Strachwitza i jego roli w ówczesnych dziejach diecezji wrocławskiej — zob. m.in.: P. PFOTENHAUER, *Zur Geschichte der Weihbischöfe des Bisthums Breslau*, „Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens” 23 (1883), s. 272, nr 28; ADB 36, Leipzig 1893, s. 479–480 (C. Grünhagen); J. JUNGNITZ, *Die Breslauer Germaniker*, Breslau 1906, s. 313–324; TENŻE, *Die Breslauer Weihbischöfe*, Breslau 1914, s. 242–265; E. GATZ, S.M. JANKER (red.), *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803. Ein biographisches Lexikon*, Berlin 1990, s. 491–492 (J. Kopiec); G. SCHEUERMANN, *Das Breslau-Lexikon*, t. II, Dülmen 1994, s. 1682–1683; J. PATER, *Wrocławska kapituła katedralna w XVIII wieku. Ustrój – skład osobowy – działalność*, Wrocław 1998, s. 237–239; TENŻE, *Poczet biskupów wrocławskich*, Wrocław 2000, s. 101. Zob. też: *Rocznik diecezji gliwickiej 1998*, Gliwice 1998, s. 261; K.R. PROKOP, *Kapłani gliwiczy i z Gliwicami związani na stolicach biskupich i katedrach uniwersyteckich*, „Rocznik Muzeum w Gliwicach” 15 (2000), cz. II, s. 689; *Rocznik diecezji gliwickiej 2002*, Gliwice 2002, s. 324.

natrafić można zarówno na wiadomości nie odpowiadające prawdzie², jak i na brak w zupełności informacji istotnych dla nakreślenia jego życiorysu. Tak właśnie ma się rzecz w przypadku konsekracji biskupiej tego hierarchy, stanowiącej wszak szczególnie istotny moment w biografii każdego spośród następców apostołów. Owej, jedynie na pozór drobnej, kwestii zamierzamy poświęcić niżej nieco uwagi. Podejmując tę tematykę chcemy wszakże nie tylko wnieść konkretne uszczegółowienie do *curriculum vitae* pojedynczego członka episkopatu, ale również zwrócić uwagę na przeoczone w dotychczasowej historiografii najstarszej na Śląsku diecezji³ zagadnienie przynależności zdecydowanej większości spośród związanych z Kościołem wrocławskim w II poł. XVIII i I poł. XIX w. biskupów do tzw. polskiej linii sukcesji apostołskiej, wywodzonej od XVI-wiecznego prymasa Jakuba UCHAŃSKIEGO, o której pisaliśmy — w kontekście wszakże współczesnych pasterzy Kościoła opolskiego — w poprzednim tomie „Studiów Teologiczno-Historycznych Śląska Opolskiego”⁴ W dobie porozbiorowej linia ta, uprzednio raczej nie mająca zbyt wielu przedstawicieli wśród członków katolickiego episkopatu poza Rzeczpospolitą Obojga Narodów, stopniowo wygasa również w zaborze austriackim i pruskim (przetrwała jedynie w rosyjskim), stąd jej krótkotrwały „rozkwit” w tym czasie właśnie na Śląsku jest ze wszech miar godzien dostrzeżenia i odnotowania tudzież przynajmniej pobieżnego omówienia, co też zamierzamy uczynić poniżej.

Podejmując temat święceń biskupich Jana Maurycego Strachwitza, wydaje się rzeczą zasadną zawrzeć tu wpierw garść podstawowych informacji w przedmiocie jego *curriculum vitae* w okresie przed powołaniem go do grona następców apostołów. Jest to tym bardziej celowe, że możemy się odwołać w owej materii do świadectw zawartych w źródle, z którego nie korzystali poprzedni autorzy kreślący życiorysy tegoż hierarchy (jakkolwiek z góry trzeba zastrzec, iż w zasadzie większość tychże danych była im znana skądinąd), a mianowicie aktach procesu informacyjnego, poprzedzającego wyniesienie J.M. Strachwitza do godności biskupiej⁵ Jako świadkowie zeznawali w nim Jan Antoni SAURMA-JELTSCH, prałat–scholastyk kapituły katedralnej we Wrocławiu (*nota bene* scholasterię uzyskał on w 1761 r. właśnie po

² Zob. np.: PATER, *Wrocławska kapituła*, s. 237; TENŻE, *Poczet biskupów wrocławskich*, s. 101, który to autor twierdzi, iż J.M. Strachwitz przyszedł na świat w Cisowej koło Koźła na Śląsku Opolskim; por.: *Rocznik diecezji opolskiej 2000*, Opole 2000, s. 200–201 (obecnie Cisowa stanowi dzielnicę miasta Kędzierzyn-Koźle).

³ Ogólnie na temat stanu nadań nad dziejami biskupstwa wrocławskiego, w tym również w interesującym nas tu okresie, zob.: J. KOPIEC, *Historiografia diecezji wrocławskiej do roku 1821*, ABMK 45 (1982), s. 203–396.

⁴ K.R. PROKOP, *Sukcesja apostołska pasterzy Kościoła opolskiego (na tle sukcesji święceń biskupich episkopatu Polski)*, RTSO 24 (2004), s. 339–355.

⁵ *Archivio Segreto Vaticano* (dalej: ASV), *Archivio Concistoriale, Processus Datariae*, t. CXXXVIII, (brak paginacji).

awansowanym na dziekana Strachwitu)⁶, oraz Piotr Antoni ZAMBRA, kapłan włoskiej diecezji Como. Dla nas jednakże ważniejsze są tu dołączone do akt rzeczzonego procesu oryginały czy też odpisy szeregu istotnych dla poznania biografii kandydata do godności biskupiej dokumentów. Dowiadujemy się zatem, iż późniejszy biskup tytularny Tiberias oraz wikariusz apostolski diecezji wrocławskiej był synem Jana Fryderyka STRACHWITZA i Zofii Elżbiety z domu FRANKENBERG-CIECIERZYN, którzy związek małżeński zawarli 29 IV 1720 r. w Byczynie⁷. Ich pierworodny syn, urodzony 3 II 1721 r., został ochrzczony 11 II, w kościele parafialnym św. Marcina, biskupa i wyznawcy, w Cieszowej (ów zachowany po dziś dzień został zbudowany dopiero w trzydzieści lat później — w 1751 r.), otrzymując wówczas imiona Jan Maurycy⁸. Po obraniu stanu duchownego kształcił się on we Wrocławiu, gdzie też 16 IV 1740 r. otrzymał tonsurę oraz cztery święcenia niższe, po czym wysłany został na studia teologiczne do *Collegium Germanicum* w Rzymie, które trwały od 31 X 1740 r. do 15 II 1744 r. Tamże w Wiecznym Mieście, właśnie jako alumn Kolegium Niemieckiego, otrzymał 2 II 1744 r. w kaplicy rezydencji papieskiego gubernatora Rzymu święcenia kapłańskie z rąk arcybiskupa tytularnego Myra Ludwika GUALTIERIEGO, który sam do grona episkopatu włączony został za ledwie 16 XII 1743 r. (data prekonizacji), a 19 I 1744 r. otrzymał w Rzymie sakrę z rąk ówczesnego papieża BENEDYKTA XIV. Wkrótce ustanowiony nuncjuszem w Królestwie Neapolu, później (od 1754 r.) był nuncjuszem z kolei na dworze królów Francji, zaś w 1759 r. został kardynałem. Zmarł 24 VII 1761 r., a więc w niewiele ponad dwa miesiące po konsekracji na biskupa Jana Maurycego Strachwita, którego siedemnaście lat wcześniej wyświęcił na kapłana⁹. Po powrocie na Śląsk, jak już wcześniej wspomniano, J.M. Strach

⁶ Zob.: PATER, *Wrocławska kapituła*, s. 219–220.

⁷ ASV, *Archivio Concistoriale, Processus Datariae*, t. CXXXVIII, b.p. — *Extractus ex Libro Copulatorum Ecclesiae Bicinensis: Anno 1720, die 29. Aprilis, matrimonio iunctus est Perillustris Dominus Joannes Fridericus eques de Strachwitz, haereditarius dominus in Magno=Ciessowa et Rzyce, equituum praefectus, cum Illustrissima herula Sophia baronesse de Franckenberg super Cziecierzin. Testes: Perillustris Dominus Sebastianus Joachimus eques de Pritzelwitz super Kuchelsdorff, et Perillustris Dominus Adamus de Spiegel ex Polanowitz; por.: JUNGNITZ, *Die Breslauer Germaniker*, s. 313; TENŻE, *Die Breslauer Weihbischöfe*, s. 242; PATER, *Kapituła wrocławska*, s. 237.*

⁸ ASV, *Archivio Concistoriale, Processus Datariae*, t. CXXXVIII, b.p. — *Extractus ex Libro Baptizatorum Ecclesiae S. Martini Ciessoviensis: 1721, die 11 Februarii, parentum Perillustris Domini Joannis Friderici de Strachwitz et Sophiae Elisabeth de Strachwitz, natae baronesse de Franckenberg, [filius] Joannes Mauritius de Strachwitz [baptizatus est]. Patrini fuere: Illustrissimus Dominus baro Joannes Mauritius de Franckenberg, Illustrissima herula comitissa Helena de Sobek et Rauthen. Joachimus Ernestus de Strachwitz, parochus et archipresbyter Mega-Strelitz; por.: JUNGNITZ, *Die Breslauer Germaniker*, s. 313.*

⁹ Poszczególne dokumenty, w tym świadectwo święceń oraz poświadczenie rektora *Collegium Germanicum* Franciszka M. Turconiego o okresie odbywania przez J.M. Strachwita studiów w Rzymie, w: ASV, *Archivio Concistoriale, Processus Datariae*, t. CXXXVIII, b.p. por.: JUNGNITZ, *Die Breslauer Germaniker*, s. 313; TENŻE, *Die Breslauer Weihbischöfe*, s. 242; PATER, *Wrocławska kapituła*, s. 237–238. We wszystkich tych opracowaniach jako data święceń kapłańskich przyszłego biskupa widnieje 15 II

witz objął w pierw probostwo namysłowskie, a następnie był proboszczem i archiprezbiterem paczkowskim. Kanonikiem katedralnym wrocławskim został w 1743 r., a w dziewięć lat później objął tamże prałaturę scholastyka, by z kolei w 1761 r., tuż przed nominacją biskupią, awansować na dziekanę, zwolnioną przez śmierć Jana Krzysztofa RUMMERSKIRCHA (zmarł 12 IX 1760 r.)¹⁰

Sprawa powołania 39-letniego Jana Maurycego Strachwitza na wrocławską sufraganię wyłoniła się wraz ze zgonem dnia 2 IV 1760 r. dotychczasowego biskupa pomocniczego Franciszka Dominika ALMESLOE¹¹. Dzięki opublikowanym przez Maxa LEHMANNĄ źródłom do dziejów Kościoła katolickiego pod panowaniem pruski znamy w jakiejś mierze kulisy towarzyszące powołaniu tegoż prałata na sufragana w diecezji, której ówczesny ordynariusz — Filip Gotard Schaffgotsch — pozostał w konflikcie z władzą świecką¹². Nie wydaje się zatem celowe szersze omawianie w tym miejscu owej problematyki. W korespondencji urzędowej ówczesnych władz pruskich sprawa obsadzenia wakującej sufraganii we Wrocławiu podniesiona została najdalej w pierwszych dniach maja 1760 r.¹³, przy czym miejscowa kapituła katedralna skłonna była widzieć na tej funkcji swego kantora Jana Jakuba BRUNETTIEGO — niegdysiejszego wikariusza generalnego¹⁴. Kandydatura ta została jednak odrzucona

1744 r., a jedynie wydawcy VI tomu edycji *Hierarchia Catholica*, opierając się właśnie na aktach procesu informacyjnego, podali poprawną datę, tj. 2 II tego roku — *Hierarchia Catholica medii et recentioris aevi*, t. VI: (1730–1799), cur. R. Ritzler & P. Sefrin, Patavii 1958, s. 406. W tym samym czasie w *Collegium Germanicum* (w właściwie *Germanicum et Hungaricum*) studiowali — w latach 1740/1741–1744/1745 — m.in. późniejsi biskupi chorwaccy: Antoni Zlatari (Zlatarich) i Józef Galjuf (Gallyuff). — A. VERESS (wyd.), *Matricula et acta alumnorum Collegii Germanici et Hungarici ex Regno Hungariae oriundorum*, t. I: *Matricula (1559–1917)*, Budapest 1917, s. 159–160; *Znameniti i zasluni Hrvati te pomena vrijedna lica u hrvatskoj povijesti od 925–1925*, Zagreb 1925, s. CXXXVI, 90; zob. nadto: A. STEINHUBER, *Geschichte des Collegium Germanicum Hungaricum in Rom*, t. II, Freiburg im Br. 1894, s. 309, 353–354.

¹⁰ Zob. wyżej literaturę w przyp. 1, zwłaszcza zaś: JUNG NITZ, *Die Breslauer Germaniker*, s. 313–314; TENŻE, *Die Breslauer Weihbischöfe*, s. 242–245; PATER, *Wrocławska kapituła*, s. 218, 238.

¹¹ PATER (*Wrocławska kapituła*, s. 162) błędnie podaje, że F.D. Almesloe zmarł 1 III 1760 r., gdy z kolei P. NITECKI (*Biskupi Kościoła w Polsce 965–1999. Słownik biograficzny*, Warszawa 2000, k. 5) zna jedynie samą datę roczną (tj. 1760). Tymczasem JUNG NITZ (*Die Breslauer Weihbischöfe*, s. 241) wyraźnie stwierdza: *In den Fastenangarie am 1. Mrz 1760 ordinierte er [mowa o biskupie Almesloe — K.R. P.] zum letztenmal und am 2. April machte ein Stickhusten in der ersten Nachmittagsstudne seinem Leben ein Ende*. Nie od rzeczy będzie napomknąć w tym miejscu, iż poprzednikiem Franciszka Dominika Almesloe w godności biskupa tytularnego Cambysopolis, którym ów został prekonizowany 28 I 1743 r., był zmarły 9 II 1742 r. Łukasz Krzysztof Wielewiejski, konsekrowany osobiście przez papieża Benedykta XIII.

¹² M. LEHMANN, *Preussen und die katholische Kirche seit 1640*, t. IV: *Von 1758 bis 1775*, Leipzig 1883, s. 72–73, nr 87–88; s. 74–76, nr 90–92; s. 91, nr 97.

¹³ *Tamże*, s. 72, nr 87 (4 V 1760).

¹⁴ *Tamże*, s. 72–73, nr 88 (11 V 1760); por.: JUNG NITZ, *Die Breslauer Weihbischöfe*, s. 245; PATER, *Wrocławska kapituła*, s. 171 (gdzie mylna chronologia wydarzeń). Także: M. LEHMANN, *Preussen und die katholische Kirche*: t. III: *Von 1747 bis 1757*, Leipzig 1882, s. 656–657, nr 772 (14 VII 1756).

i wkrótce później pojawia się w tym kontekście nazwisko dziekana Strachwitza, który już 7 VI 1760 r. uzyskał *placetum regium* i stosowny dekret nominacyjny ze strony króla FRYDERYKA II HOHENZOLLERNA¹⁵. Jak wcześniej była o tym mowa, po przekazaniu sprawy do Rzymu przystąpiono do przeprowadzenia stosownego procesu informacyjnego¹⁶, który został zakończony 1 IV 1761 r., a już 6 IV tego roku papież KLEMENS XIII prekonizował Jana Maurycego Strachwitza biskupem tytularnym Tiberias, przy czym stosowne bulle papieskie dotarły do Wrocławia w miesiąc później¹⁷, a do rąk nominata trafiły dokładnie w dniu 4 V¹⁸. W dzień później, 5 V 1761 r., Strachwitz powiadomił rezydującego we Wrocławiu pruskiego ministra do spraw Śląska Ernesta Wilhelma SCHLABRENDORFFA, iż po konsekrację zamierza udać się do Krakowa, o czym ów doniósł z kolei pismem z 8 V do Berlina odpowiadającemu za sprawy wyznaniowe w państwie pruskim ministrowi Karolowi Ludolfowi DANCKELMANOWI (szef departamentu duchownego w pruskim ministerium)¹⁹. Znalazła się w nim następująca informacja:

*Gedachter nunmehriger Weihbischof von Strachwitz ist auch der Consecration halber bereits heute zum Bischofe nach Cracau abgegangen; und es hat der Papst, um die Sache zu facilitieren, nachgegeben, dass, anstatt sonst dergleichen Consecrationes von dreien Bischöfen verrichtet zu werden pflegen, in praesenti solche von einem Bischofe beiseins zweier infulirter Prälaten vorgenommen werden könne*²⁰.

Wymaga ona kilku słów komentarza. Przede wszystkim należy stwierdzić, iż najprawdopodobniej w ogóle nie wchodziło w grę, aby święcenia biskupie nowy sufragan przyjął z rąk swego ordynariusza, którym był — jak już wspomniano — Filip Gotard Schaffgotsch. Choć z początku protegowany króla Fryderyka II pruskiego, w dobie wojny siedmioletniej popadł on w jego niełaszkę i stąd został mu zabroniony wstęp do Wrocławia, później zaś przyszło mu w ogóle opuścić ziemie diecezji pozostające w granicach państwa Hohenzollernów i schronić się w austriackiej jej częś-

¹⁵ LEHMANN, *Preussen und die katholische Kirche*, t. IV, s. 76, nr 92 (7 VI 1760), gdzie w dokumencie królewskim widnieją na końcu słowa: *Unserer getreuen katholischen Unterthanen Schlesiens alles dasjenige, was ihm, denen canonischen und in Schlesien hergebrachten geistlichen Rechten nach, zu seiner Consecration in partibus, Legitimation und sonstiger Qualification zu denen ihm qua suffraganeo obligenden Functionen erforderlich ist, bei dem Rmischen Stuhl und sonst nachzusuchen und auszuwirken hat; tamże*, s. 74–75, nr 90 (28 V 1760) i 91 (1 VI 1760); zob. też: JUNGnitz, *Die Breslauer Germaniker*, s. 314; TENŻE, *Die Breslauer Weihbischöfe*, s. 245.

¹⁶ Zob. wyżej przyp. 5.

¹⁷ *Hierarchia Catholica medii et recentioris aevi*, t. VI, s. 406; NITECKI, *Biskupi Kościoła*, k. 421. Por. błędną zarówno co do daty dziennej (jest to bowiem dzień sakry), jak i rocznej informację PATERA (*Wrocławska kapituła*, s. 238), że „biskupem tytularnym Tyberiady i sufraganiem wrocławskim został mianowany 17 V 1763 [sic]”

¹⁸ PFOTENHAUER, *art. cyt.*, s. 272; JUNGnitz, *Die Breslauer Germaniker*, s. 314; TENŻE, *Die Breslauer Weihbischöfe*, s. 245; F.X. SEPPELT, *Geschichte des Bistums Breslau*, Breslau 1929, s. 84.

¹⁹ LEHMANN, *Preussen und die katholische Kirche*, t. IV, s. 91, nr 97 (8 V 1761); PFOTENHAUER, *art. cyt.*, s. 272.

²⁰ LEHMANN, *Preussen und die katholische Kirche*, t. IV, s. 91, nr 97.

ci, gdzie aż do śmierci (w 1795 r.) rezydował na zamku biskupim w Janowej Górze (Johannesberg)²¹. W tej sytuacji trzeba było Strachwitzowi udać się po sakrę do którejś ościennej diecezji, przy czym jego wybór — dla racji, które nie są nam dokładnie znane — padł na Kraków (bliżej był wszak Poznań, gdzie rządy ordynariuszowskie sprawował Teodor CZARTORYSKI, mając do pomocy sufragana Józefa Tadeusza KIERSKIEGO). Z jakichś względów nowy wrocławski biskup pomocniczy zdecydował się też przyjąć sakrę w najbliższym możliwym terminie (niewątpliwie w istotnej mierze zaważyła na tym okoliczność, iż od momentu śmierci F.D. Almesloe brakowało w diecezji wrocławskiej biskupa władnego sprawować bez jakichkolwiek ograniczeń funkcje pontyfikalne na całym jej obszarze). Tymczasem zaproszenie na jedno miejsce trójki biskupów, potrzebnych dla dopełnienia aktu konsekracji, wymagało jednak podjęcia dopiero czasochłonnych zabiegów, z czego zdając sobie sprawę J.M. Strachwitz — jak była o tym mowa w piśmie ministra Schlabrendorffa — zawczasu wystarał się o stosowną dyspensę papieską na przyjęcie sakry z rąk pojedynczego biskupa. Mimo to nominat zapewne jednak wołał, by jego święcenia biskupie odbyły się zgodnie z uświęconym tradycją zwyczajem i prawdopodobnie starał się zasięgnąć wiedzy, czy w którejś ze stolic sąsiednich diecezji zastanie — bez jakichkolwiek dodatkowych w owym względzie zabiegów — trójkę członków ówczesnego episkopatu katolickiego. Takim miastem zdawał się być właśnie Kraków, obok bowiem ordynariusza Kajetana Ignacego SOŁTYKA i sufragana Franciszka POTKAŃSKIEGO (PODKAŃSKIEGO), z tym znaczącym ośrodkiem życia kościelnego pozostawał związany w tym czasie, będący kanonikiem kapituły katedralnej na Wawelu i zarazem proboszczem w Oświęcimiu, świeżo co włączony do grona następców apostołów biskup pomocniczy chełmski Dominik KIEŁCZEWSKI (jego konsekracja odbyła się zaledwie 14 IX 1760 r.).

²¹ Szerzej na ten temat zob. m.in.: J. MTTIG, *Philipp Gothard Schaffgotsch, Bischof von Breslau, als Kirchenpolitiker*, Breslau 1916, *passim*; SEPPELT, *dz. cyt.*, s. 83–84; W. URBAN, *Zarys dziejów diecezji wrocławskiej*, Wrocław 1962, s. 195; J. PATER, *Diecezja wrocławska w XVIII w.*, SKHS 41 (1986), nr 4, s. 624; GATZ, JANKER, *dz. cyt.*, s. 415–416 (E. Gatz); J. PATER, *Z dziejów wrocławskiego Kościoła*, Wrocław 1997, s. 73–75; TENŻE, *Wrocławska kapituła*, s. 103–105, 221–222; TENŻE, *Poczet biskupów wrocławskich*, s. 99; zob. też interesujące świadectwo, zawarte w diariuszu ówczesnego biskupa koadiutora wileńskiego Józefa Juliana Sapiehy, który w odniesieniu do lipca 1747 r. zanotował: „W tę porę król pruski katolikom w Berlinie kościół murować pozwolił. Delegowany od niego pruski minister pierwszy kamień zakładał. Wrzucono tam w fundamenta metale, na których *intertitulos* króla pruskiego i ten dołożono: *Religionis Catholicae Fautori*. Ojciec Święty także pisał do biskupów, animując do kontrybucji na wystawienie tego kościoła, te dołożywszy formalia: upewniając, że ten *expens* inaczej obrócony nie będzie, *siquidem hoc nobis appromisit verbo regio supremus ditionum Prussicarum dominus*. Co dawało się *non carere mysterio*, jako też że nominowanego od króla pruskiego na biskupstwo wrocławskie Xcia Szafgotza [papież] konsekrować kazał” (Biblioteka Narodowa w Warszawie, sygn. BOZ 941: *Diarium vitae Illustrissimi, Excellentissimi ac Reverendissimi Domini, Domini Josephi Juliani comitis Sapieha, episcopi Dioecesiensis, coadiutoris Vilensis, manu propria conscriptum et gesta varia memoranda intra decursum vitae ipsius adnotata*, s. 455).

Nie wiadomo nam, czy jeszcze przed uzyskaniem prekonizacji J.M. Strachwitz powiadomił o swych zamiarach stosowne kręgi duchowne w Krakowie, czy też uczynił to dopiero później, jest bowiem rzeczą zrozumiałą samo przez się, iż nie mógł on ot tak wyruszyć od razu w podróż (jak zaś wiemy z cytowanego pisma E.W. Schlabendorffa, w drogę udać się miał już 8 V 1761 r.) bez jakiegokolwiek uprzedniego zaanonsowania się i dopiero po przybyciu na miejsce prosić zastanych tam hierarchów o udzielenie mu sakry. Jeśli zatem, w co nie należy wątpić, zawczasu się porozumiał z owymi czynnymi wówczas w diecezji krakowskiej biskupami, to niechybnie musiał się dowiedzieć, iż ordynariusz *loci* już od dłuższego czasu nie przebywa w Krakowie, lecz rezyduje w dość odległych Kielcach — mieście, stanowiącym ośrodek rozległych dóbr biskupich. Jak bowiem wynika z księgi czynności K.I. Sołtyka dla tego okresu, przez cały interesujący nas 1761 r. hierarcha ów w ogóle nie zawitał do swej stolicy, lecz stale przebywał w kieleckiej rezydencji²². Mając do wyboru udać się do Kielc, dokąd ewentualnie mogli przybyć na zamierzony obrzęd święceń biskupich opaci: benedyktyński ze Świętego Krzyża i cysterski z Jędrzejowa, by asystować konsekраторowi (stosownie do zawartego w dyspensie Stolicy Apostolskiej wymogu, by byli to duchowni obdarzeni przywilejem infuły), czy też do Krakowa, nowy sufragan wrocławski (nie wiemy zresztą, czy nawet miał faktycznie w tej materii wybór) zdecydował się jednak przybyć — zgodnie z pierwotnym zamierzeniem — do królewskiego miasta, gdzie przebywało aktualnie dwóch biskupów, na miejscu był też archiprezbiter–infułat mariacki, w bezpośredniej zaś bliskości także opaci: benedyktyński w Tyńcu i cysterski w Mogile (nadto nieco dalej norbertański w Hebdowie).

Interesująca nas obecnie sakra dopełniona została w niedzielę 17 V 1761 r. Większość przywołanych tu już wcześniej autorów, którzy poświęcili cokolwiek więcej uwagi osobie Jana Maurycego Strachwitza, władna była wprawdzie wskazać ową datę tudzież podać, iż tamten akt miał miejsce właśnie w Krakowie, ani jeden wszakże nie potrafił uściślić, w której z krakowskich świątyń odbyła się rzeczona konsekracja i kto był szafarzem święceń²³. Szczęśliwie owe brakujące, a tak istotne informacje możemy obecnie uzupełnić dzięki świadectwu dwóch odmiennego typu źródeł, obu wszakże współczesnych tamtemu wydarzeniu. Zaczniemy od relacji prasowej, zamieszczonej w numerze „Wiadomości Warszawskich” (a ściślej „Suplementu” do nich) z 27 V 1761 r. Czytamy tam mianowicie:

²² *Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie* (dalej: AKMK), sygn. AEp 103 — [*Acta episcopalia Caietani Ignatii Sołtyk ab anno 1761 ad annum 1762*], s. I[1]–384[360]; zob. zwłaszcza: s. 169[167]–172[170] (29 IV 1761), 172[170]–173[171] (6 V 1761), 173[171]–174[172] (13 V 1761), 174[172]–175[173] (19 V 1761), 175[173]–182[179] (1 VI 1761), 182[179]–185[182] (3 VI 1761), 185[182]–188[185] (5 VI 1761), 188[185]–200[188] (8 VI 1761), 200[188]–201[189] (10 VI 1761), itd.

²³ M.in.: PFOTENHAUER, *art. cyt.*, s. 272; JUNGnitz, *Die Breslauer Germaniker*, s. 314; TENZE, *Die Breslauer Weihbischöfe*, s. 245; GATZ, JANKER (red.), *dz. cyt.*, s. 492 (J. Kopiec).

Z Krakowa, 18 V 1761. W niedzielę przeszła, w kościele Panny Maryi, poświęcony jest na biskupstwo Tiberiadis czyli Genezaret Jmć X. de Strachuite, dziekan i sufragan wrocławski. Obrządek ten sprawował Jmć X. Podkański, biskup patareński, sufragan krakowski, przy asystencji Jhmciów XX. Kielczewskiego, sufragana chełmskiego, i Łopackiego, infułata i archiprezbitera kościoła wspomnianego, miejsce trzeciego biskupa, za dozwoleństwem Stolicy Świętej, zastępującego. Nowo poświęcony Jmć X. Biskup, cała Prześwietna Kapituła, Jhmć Państwo: wojewodowie sendomirscy, inowrocławscy kasztelanowie, kasztelanowa konarska, chorąży wielki koronny z całą rodziną, i wiele znakomitych gości od Jmć X. Sufragana tutecznego wspaniale byli częstowani. Nazajutrz Jmć X. Sufragan wrocławski na Częstochowę wyjechał stąd do Wrocławia²⁴.

Pozbawiony już tego rodzaju skądinąd bardzo cennych walorów narracyjnych, tym niemniej dla historyka o wiele wiarogodniejszy, bowiem mający charakter urzędowego świadectwa, jest stosowny wpis na temat rzeczonyj sakry, zawarty w księdze czynności pontyfikalnych bpa Franciszka Potkańskiego (Podkańskiego), będącego wszak w tym przypadku głównym konsekratorem. Ma on następującą postać:

Annus Domini 1761. Die 17 Maii. In ecclesia archi-presbyterali Beatae Virginis Mariae in Circulo Cracoviensi [Illustrissimus et Reverendissimus Dominus Franciscus de Potkana Potkanski, episcopus Patarensis, suffraganeus, canonicus, vicarius in spiritualibus et officialis generalis Cracoviensis], consecravit in episcopum Tyberiadensem Illustrissimum et Reverendissimum Mauritium De Strachwitz, suffraganeum Wratislaviensem, in assistentia Illustrissimi Domini Dominici Kielczewski, suffraganei Chetmensis, et Reverendissimi Domini (de speciali consensu Sedis Apostolicae) Hyacinthi Łopacki, archi-presbyteri infulati, et canonici cathedralis Cracoviensis²⁵.

Godzi się nadto odnotować w tym miejscu, iż zachowała się również księga czynności pontyfikalnych bpa Dominika Kielczewskiego²⁶, współkonsekratora J.M. Strachwitza, jednakże brak tam analogicznego wpisu, wykazy święconych rozpoczynają się w niej bowiem dopiero począwszy od 2 VIII 1761 r.²⁷ i zarazem też nie zawiera ona osobnego działu dotyczącego konsekracji biskupich (skądinąd zresztą istnienie tego rodzaju wyodrębnionych działów w księgach czynności pontyfikalnych nie jest bynajmniej regułą i np. również u F. Potkańskiego takowego nie ma).

A zatem ponad wszelką wątpliwość stwierdzić możemy, iż konsekracja Jana Maurycego Strachwitza na biskupa tytularnego Tiberias (Tyberiady) odbyła się w niedzielę 17 V 1761 r. w kościele Mariackim przy Rynku Głównym w Krakowie, obowiązki głównego konsekratora sprawował sufragan krakowski Franciszek Potkański (Podkański), tytulariusz Patara, współkonsekratorem był sufragan chełmski

²⁴ „Wiadomości Warszawskie” (1761), nr 21 (z 27 V 1761) — *Suplement*, s. [4].

²⁵ AKMK, sygn. LOrd 10 — *Acta Illustrissimi et Reverendissimi Domini, Domini Francisci de Potkana Potkanski, episcopi Patarensis, suffraganei, canonici, vicarii in spiritualibus et officialis generalis Cracoviensis, ab anno Domini 1753mo, a die 29. mensis Septembris, [...] [ad] diem 11mo Julii 1789 [...]*, k. 47r.

²⁶ AKMK, LOrd 12 — [*Acta funtionum episcopaliū Dominici Josephi Kielczewski, suffraganei Chetmensis*].

²⁷ *Tamże*, s. 1 (tego dnia D. Kielczewski udzielał święceń na Jasnej Górze w Częstochowie).

Dominik Kiełczewski, tytulariusz Hermopolis, natomiast jako trzeci asystował — za stosowną dyspensą Stolicy Apostolskiej — archiprezbiter–infułat mariacki (tj. proboszcz kościoła Wniebowzięcia NMP w Krakowie) Jacek Augustyn ŁOPACKI, który *nota bene* w niespełna miesiąc później, bowiem 12 VII, zmarł.

* * *

Dokonawszy powyżej omówienia okoliczności tudzież uwarunkowań towarzyszących wyniesieniu J.M. Strachwitza do godności biskupiej i w szczególności jego konsekracji, nie będziemy w ramach obecnego opracowania zagłębiać się w problematykę jego działalności jako sufragana, a następnie wikariusza apostolskiego pruskiej części diecezji wrocławskiej, którym był aż do śmierci 28 I 1781 r.²⁸ Stosownie natomiast do podtytułu niniejszego artykułu zamierzmy w dalszej jego części wskazać na niedostrzeżoną w dotychczasowej literaturze przedmiotu przynależność tegoż biskupa oraz kilku kolejnych członków katolickiego episkopatu, wpisanych w dzieje Kościoła wrocławskiego w II poł. XVIII i I poł. XIX w., do polskiej linii sukcesji apostolskiej, zwyczajowo określanej mianem linii Uchańskiego. Na jej temat pisaliśmy bardziej szczegółowo już w innym miejscu, stąd czytelnika zainteresowanego bliższymi informacjami w owej materii, jak i w ogólności problematyką wyróżnianych przez badaczy linii sukcesji apostolskiej w Kościele katolickim, odsyłamy do istniejących publikacji²⁹

Przynależność J.M. Strachwitza do polskiej linii sukcesji święceń biskupich nie może dziwić, skoro został on konsekrowany w Krakowie przez miejscowego sufragana. Z podobną sytuacją mamy wszakże do czynienia i w odniesieniu do Antoniego Ferdynanda ROTHKIRCH-PANTHENA (został on następcą poprzedniego w funkcji wikariusza apostolskiego diecezji wrocławskiej), prekonizowanego 25 VI 1781 r. przez papieża PIUSA VI tytulariuszem Paphos. W przypadku tego hierarchy szafarzem święceń biskupich był z kolei związany przez swą posługę z Kościołem poznańskim Ludwik Józef DE MATHY, tytulariusz Tanis (Thanis), który też w 1795 r. został sufraganiem w Poznaniu (przedtem nim formalnie nie był). Sakra ta miała miejsce 19 VIII 1781 r. we Wrocławiu (wedle rozbieżnego w tej materii świadectwa źródeł albo w katedrze, albo też w kolegiacie Świętego Krzyża), przy czym głównemu konsekratorowi asystowali podczas niej prałaci wrocławskiej kapituły katedralnej: prepozyt Mikołaj Antoni LANGENICKEL i archidiakon Ernest STRACHWITZ (młodszy

²⁸ PFOTENHAUER, *art. cyt.*, s. 272, nr 28; ADB 36, s. 479–480; STEINHUBER, *dz. cyt.*, t. II, s. 309; JUNGNIETZ, *Die Breslauer Germaniker*, s. 314–324; TENŽE, *Die Breslauer Weihbischöfe*, s. 245–265; SEPPELT, *dz. cyt.*, s. 84 (gdzie omyłkowa data śmierci: 28 I 1787 r.); GATZ, JANKER (red.), *dz. cyt.*, s. 491–492; PATER, *Wrocławska kapituła*, s. 105, 107, 238; TENŽE, *Poczet biskupów wrocławskich*, s. 101.

²⁹ Zob.: PROKOP, *Sukcesja apostolska pasterzy Kościoła opolskiego*, s. 339, przyp. 1–3, s. 340–341, przyp. 5–6, s. 354, przyp. 23 (gdzie wszędzie wskazana dalsza literatura).

brat Jana Maurycego i zarazem kandydat na miejscową sufraganię w owym 1781 r., nie zaakceptowany wszakże przez pruskiego monarchę)³⁰. Po śmierci u progu 1795 r. nieszczęsnego bpa Schaffgotscha i przejściu rządów przez dotychczasowego koadiutora Józefa Chrystiana HOHENLOHE-WALDENBURG-BARTENSTEIN, A.F. Rothkirch-Panthen przestał pełnić funkcji wikariusza apostolskiego i przez resztę życia (zmarł 21 IV 1805 r.) sprawował już wyłącznie obowiązki sufragana³¹

Jeszcze przed końcem XVIII stulecia do posługi w rozległej diecezji wrocławskiej ustanowiony został jeden nadto biskup pomocniczy w osobie prekonizowanego 18 XII 1797 r. tytulariuszem Leros Emanuela (właściwie Krzysztofa Emanuela) SCHIMONSKIEGO (SCHIMONI, SZYMONSKIEGO), który później rządził tutejszym Kościołem partykularnym w pierw jako wikariusz kapitulny, a od 1824 r. jako ordynariusz. Ponieważ święcenia biskupie otrzymał on (11 II 1798 r. we Wrocławiu) właśnie z rąk Antoniego Ferdynanda Rothkirch-Panthen (asystowali prałaci kapituły katedralnej: archidiacon Ernest Strachwitz i kustosz Karol Wilhelm BLACHA)³², siłą rzeczy po nim też przejął sukcesję apostolską. Co więcej, już jako pasterz diecezji sam przekazał ją innym nowo powołanym członkom episkopatu, konsekrując swych dwóch kolejnych sufraganów. W pierw mianowicie wyświęcił 18 VI 1826 r. Karola AULOCKA (jako tytulariusza Marocco), a z kolei 18 XII 1831 r. Józefa Karola SCHUBERTA (jako tytulariusza Cabatha), z których pierwszy obowiązki biskupa pomocniczego sprawował w latach 1826–1830, natomiast drugi — 1831–1835³³

³⁰ Archiwum Archidiecezjalne w Poznaniu (dalej: AAPzn), sygn. ASO 12 — *Acta ordinationum sacrarum et aliarum functionum episcopalium per Illustrissimum et Reverendissimum Dominum Ludovicum Iosephum de Mathy, Dei et Apostolicae Sedis gratia episcopum Thanasiensem (...), variis in ecclesiis, temporibus ac locis (...) peractarum*, s. 102 (gdzie jako miejsce wymieniona jest wrocławska katedra); ASV, *Archivio Concistoriale, Iuramenta*, t. VII, k. 204r.–209v. (gdzie jako miejsce wymieniona jest kolegiata Świętego Krzyża we Wrocławiu); zob. też: PFOTENHAUER, *art. cyt.*, s. 273; JUNGnitz, *Die Breslauer Weihbischöfe*, s. 269; E. GATZ (red.), *Die Bischöfe der deutschsprachigen Länder 1785/1803 bis 1945. Ein biographisches Lexikon*, Berlin 1983, s. 633 (E. Gatz); PATER, *Wrocławska kapituła*, s. 105, 217 (także s. 202, 236–237); K.R. PROKOP, *Sakry biskupów Kościoła poznańskiego w XIX i XX stuleciu*, „Forum Naukowe. Prace Historyczno-Politologiczne” 7 (2002), z. 2 (15), s. 249, przyp. 21; PATER, *Poczet biskupów wrocławskich*, s. 103; por. nadto dokumentację opublikowaną w: M. LEHMANN, *Preussen und die katholische Kirche seit 1640*, t. V: *Von 1775 bis 1786*, Leipzig 1885, s. 414–416, nr 540–542; s. 418–419, nr 547; s. 420–421, nr 549; s. 422–423, nr 552–553; s. 425, nr 558; s. 426–427, nr 561; s. 419, nr 565 (tamże mowa o tym, iż A.F. Rothkirch-Panthen może przyjąć święcenia biskupie w Poznaniu lub w Ołomuńcu — dokument z 18 IV 1781 r.), s. 445, nr 854 (gdzie mowa o nominacji biskupiej i zarazem na wikariusza apostolskiego diecezji wrocławskiej — dokument z 7 VIII 1781 r.).

³¹ Zob. literaturę w poprzednim przypisie; także: SEPELT, *dz. cyt.*, s. 84; URBAN, *dz. cyt.*, s. 195; PATER, *Diecezja wrocławska w XVIII w.*, s. 624–625; TENŻE, *Z dziejów wrocławskiego Kościoła*, s. 73.

³² M.in.: PFOTENHAUER, *art. cyt.*, s. 273; JUNGnitz, *Die Breslauer Weihbischöfe*, s. 300; GATZ (red.), *dz. cyt.*, s. 657 (E. Gatz); PATER, *Wrocławska kapituła*, s. 225 (także s. 168–169, 236–237); TENŻE, *Poczet biskupów wrocławskich*, s. 107; zob. też: ADB, t. XXXI, Leipzig 1890, s. 273–274 (K. Wutke).

³³ M.in.: PFOTENHAUER, *art. cyt.*, s. 274; JUNGnitz, *Die Breslauer Weihbischöfe*, s. 363–364; GATZ (red.), *dz. cyt.*, s. 20 (B. Stasiewski), 679 (E. Gatz); PATER, *Wrocławska kapituła*, s. 165–166, 226–227.

Śmierć 12 VIII 1835 r. J.K. Schuberta przerwała ów ciąg sukcesji, już jednak w rok później linia polska ponownie zyskała swego reprezentanta w Kościele wrocławskim — i to w osobie jego pasterza. Prekonizowany 11 VII 1836 r. nowym biskupem dla Wrocławia Leopold SEDLNITZKY (SEDLNICKI) sakrę otrzymał 18 IX tego roku w swej świątyni katedralnej z rąk metropolity Gniezna i Poznania Marcina DUNINA (SULGUSTOWSKIEGO), reprezentującego inną gałąź linii Uchańskiego, a w niespełna dwa lata później, 27 V 1838 r., sam udzielił święceń biskupich nowemu sufraganowi wrocławskiemu Danielowi Kasprowi LATUSKOWI (LATUSSEK)³⁴. Ten z kolei był w 1843 r., dnia 23 IV, konsekratorem kolejnego z pocztu miejscowych ordynariuszy, bpa Józefa KNAUERA, którego pontyfikat trwał wszakże niewiele ponad rok (1843–1844)³⁵. Następny biskup Wrocławia, Melchior DIEPENBROCK, po sakrę udał się do Salzburga³⁶ i nie reprezentuje już polskiej linii sukcesji apostolskiej. Nadal jednak miała ona swego przedstawiciela na Śląsku w osobie bpa Daniela Kaspra Latuska, kiedy zaś ów zmarł w 1857 r. (17 VIII), tak się złożyło, iż również kolejny sufragan wrocławski, Bernard Józef BOGEDAIN, święcenia biskupie przyjął z rąk hierarchy reprezentującego interesującą nas tu linię, mianowicie metropolity Gniezna i Poznania Leona PRZYŁUSKIEGO (9 V 1858 r.)³⁷. Ów wszakże był jednym z dwóch ostatnich — obok sufragana gnieźnieńskiego Anzelma Wojciecha BRODZISZEWSKIEGO — jej przedstawicieli w Wielkopolsce, podczas gdy na Śląsku zamyka ją właśnie B.J. Bo-

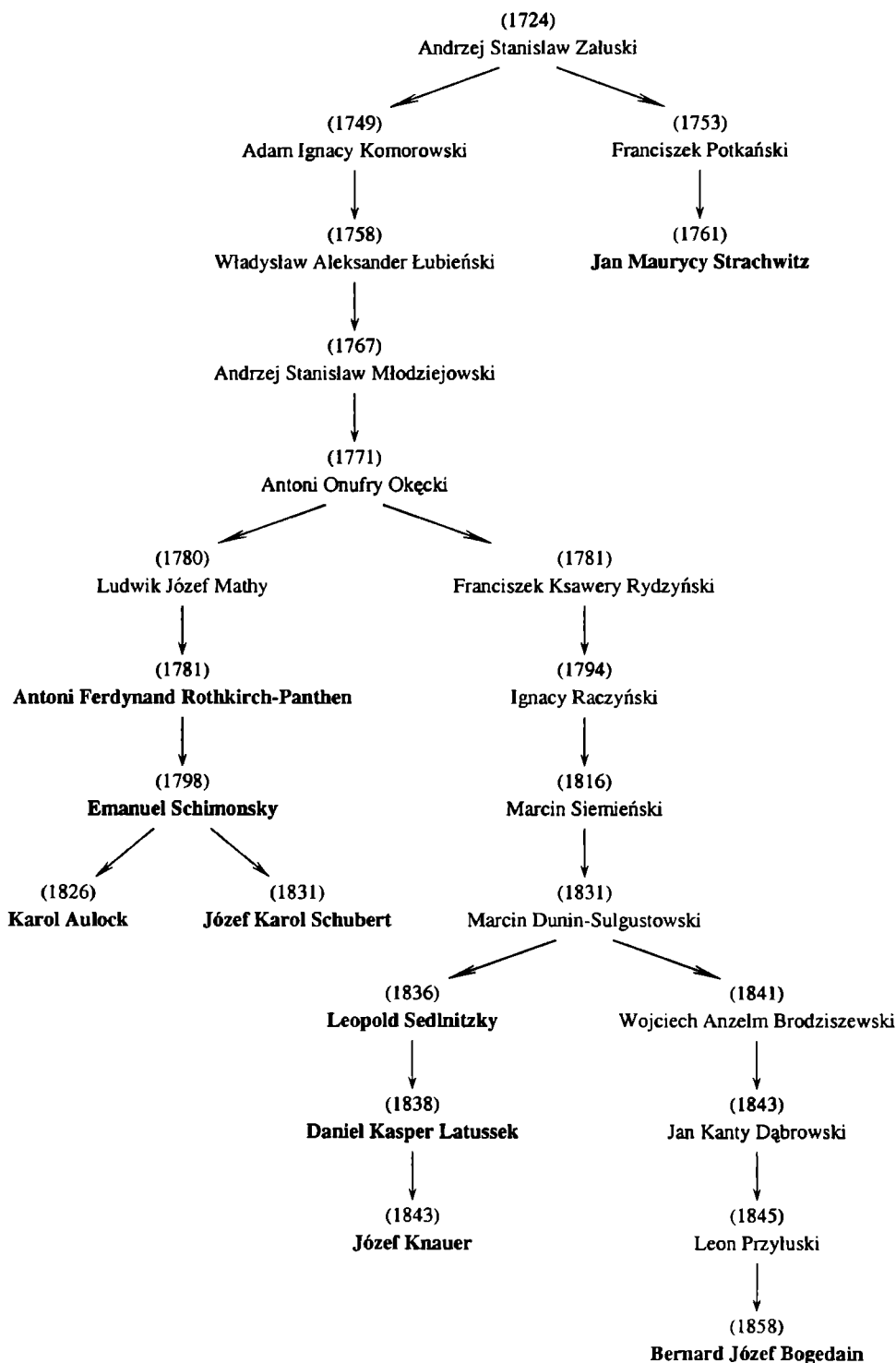
³⁴ AAPzn, sygn. ASO 17 — *Acta sacrarum ordinationum 1828–1890*, s. 43; *Selbstbiographie des Grafen Leopold Sedlnitzky von Cholitz, Fürstbischof von Breslau*, 1871, Berlin 1872, s. 177–178; także: PFOTENHAUER, *art. cyt.*, s. 274–275; JUNGNTITZ, *Die Breslauer Weihbischöfe*, s. 369; W. URBAN, *Leopold hr. Sedlnicki, książę biskup wrocławski 1836–1840, na tle dziejów Kościoła na Śląsku w pierwszej połowie XIX wieku*, Warszawa 1955, s. 210–211; T. BAUTZ (red.), *Biographisch-Bibliographisches Kirchenlexikon*, t. IX, Herzberg 1995, k. 1286 (całość: k. 1284–1289); GATZ (red.), *dz. cyt.*, s. 433 (E. Gatz); M. PATER (red.), *Słownik biograficzny katolickiego duchowieństwa śląskiego XIX i XX wieku*, Katowice 1996, s. 229–230 (J. Pater); PATER, *Wrocławska kapituła*, s. 229; PROKOP, *Sakry biskupów Kościoła poznańskiego*, s. 242 przyp. 5; zob. też: PATER, *Poczet biskupów wrocławskich*, s. 109; D. WAŃKA (red.), *Słownik biograficzny Wielkopolski południowo-wschodniej — ziemi kaliskiej*, t. II, Kalisz 2003, s. 129 (E. Nawrot); EK 10, k. 552 (J. Mandziuk).

³⁵ „Gazeta Kościelna” 1 (1843), nr 7, s. 53; także: ADB 18, Leipzig 1883, s. 20 (F.H. Reusch); ADB 32, Leipzig 1891, s. 531–533 (D. Erdmann); JUNGNTITZ, *Die Breslauer Weihbischöfe*, s. 375; GATZ (red.), *dz. cyt.*, s. 393 (E. Gatz); PATER, *Poczet biskupów wrocławskich*, s. 111; M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, Praha 2001, s. 817; zob. też: ADB 16, Leipzig 1882, s. 269–270 (F.H. Reusch); EK 9, k. 201 (J. Swastek).

³⁶ Ostatnio na ten temat pisali: A. KIELBASA, *Książdz Melchior Diepenbrock przed przybyciem do Wrocławia. Pochodzenie i młodość*, w: M. KACZMAREK, A. KIELBASA, J. SWASTEK (red.), *Kardynał Melchior von Diepenbrock 1798–1853. Odnowiciel życia religijnego na Śląsku*, Wrocław 2000, s. 55–56; J. KOPIEC, *Działalność duszpasterska kardynała Melchiora Diepenbrocka w diecezji wrocławskiej*, w: *tamże*, s. 59.

³⁷ AAPzn, sygn. ASO 17, s. 44; także: PFOTENHAUER, *art. cyt.*, s. 275; JUNGNTITZ, *Die Breslauer Weihbischöfe*, s. 402; GATZ (red.), *dz. cyt.*, s. 63 (B. Stasiewski); PATER (red.), *dz. cyt.*, s. 39 (J. Mandziuk); PROKOP, *Sakry biskupów Kościoła poznańskiego*, s. 242, przyp. 5; zob. też: EK 2, k. 712–713 (Z. Bernat, A. Świerk).

gedain, zmarły 17 IX 1860 (na ziemiach zaboru pruskiego dłużej przetrwała jedynie w diecezji chełmińskiej). Wspólny schemat sukcesji apostolskiej tych wszystkich pasterzy Kościoła wrocławskiego, wyprowadzony od najbliższego ogniwa „spinającego” całość (w tym przypadku jest to zmarły w 1758 r. biskup krakowski Andrzej Stanisław ZAŁUSKI), zamieszczono poniżej (data w nawiasie odnosi się do roku sakry).

Trudno zakończyć omawianą w niniejszym artykule problematykę, nie odniósłszy się choć w kilku zdaniach do kwestii przynależności pozostałych spośród czynnych w II poł. XVIII w. i I poł. XIX w. w diecezji wrocławskiej biskupów do wyróżnianych w literaturze przedmiotu linii sukcesji apostolskiej. Jeśli by ściśle przyjąć tu ramy chronologiczne w postaci lat 1751–1850, to w takim przypadku mielibyśmy do czynienia z gronem łącznie dwunastu hierarchów, spośród których aż ośmiu, mianowicie (wyliczając wedle starszeństwa sakry): Jan Maurycy Strachwitz, Antoni Ferdynand Rothkirch-Panthen, Emanuel Schimonski, Karol Aulock, Józef Karol Schubert, Leopold Sedlnitzki, Daniel Kasper Latusek (Latussek) i Józef Knauer, reprezentuje linię polską. O nich była mowa powyżej. Pozostałych czterech — to wspomniani tu już: Franciszek Dominik Almesloe, sufragan z lat 1743–1760, Filip Gotard Schaffgotsch, ordynariusz z lat 1748–1795, Józef Chrystian Hohenlohe-Waldenburg-Bartenstein, w pierw koadiutor przy poprzedniku (1788–1795), a następnie ordynariusz (1795–1817), oraz stojący już u progu nowej epoki Melchior Diepenbrock, który stolicę biskupią we Wrocławiu objął w 1845 r. (w pięć lat później został kreowany kardynałem). Od razu na samym początku należy tu odnotować, iż sakry F.G. Schaffgotschowi udzielił 1 V 1748 r. właśnie wrocławski biskup pomocniczy F.D. Almesloe (w asystencji czterech opatów, mianowicie: kanoników regularnych św. Augustyna z Wrocławia, benedyktynów z Bøevnova, cystersów z Henrykowa i tychże z Krzeszowa)³⁸, zatem obaj oni reprezentują tę samą linię sukcesji. Niestety, jak dotąd badaczom nie udało się ustalić, kto z kolei konsekrował sufragana Almesloe (nastąpiło to pomiędzy 28 I a 13 IV 1743 r. — bliżej tej ostatniej daty)³⁹. Wydaje się rzeczą najbardziej prawdopodobną, iż święcenia biskupie mógł on przyjąć z rąk pasterza diecezji, do posługi w której został ustanowiony, a więc kard. Filipa Ludwika SINZENDORFA (ordynariusz wrocławski z lat 1732–1747), dopóki jednak nie znajdzie się na to potwierdzenie źródłowe, wyrażone tu mniemanie traktować należy wyłącznie jako domysł (stopień jego prawdopodobieństwa trudno zresztą określić). Tym niemniej nie od rzeczy będzie odnotować w owym kontekście, iż wspomniany purpurat (konsekrowany 17 XI 1726 r. we Wiedniu) reprezentuje dość „egzotyczną” w Europie Środkowo-Wschodniej, skądinąd jednak posiadającą wówczas swoich przedstawicieli również w gronie episkopatu Rzeczypospolitej Obojga Narodów, tzw. linię hiszpańską, wywodzoną od zmarłego w 1545 r. kard. Juana Tavera PARDO, pod koniec życia metropolity Toledo. Stosowny wywód zamieszczono poniżej:

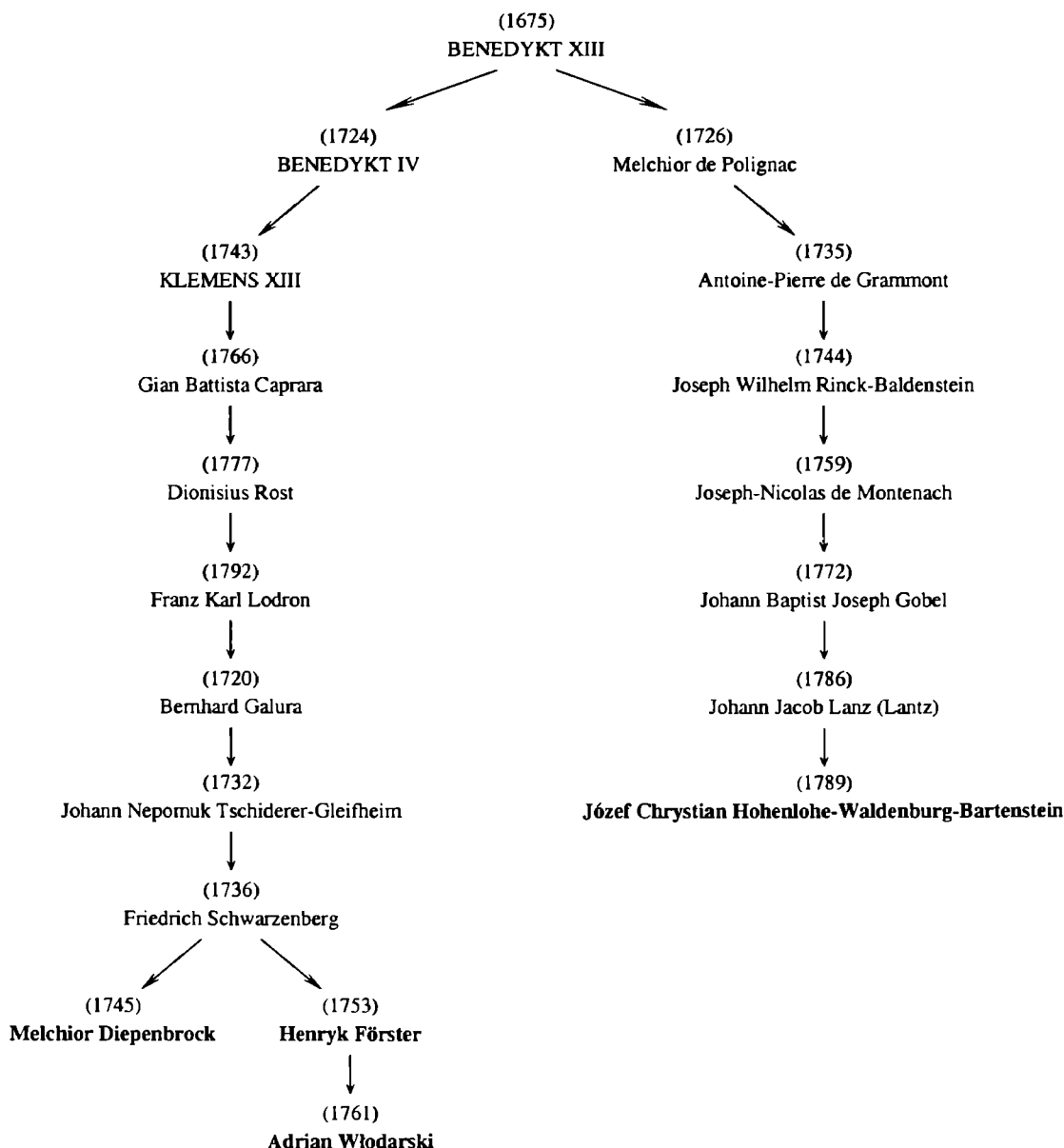
FILIP LUDWIK (PHILIPP LUDWIG) SINZENDORF (1726) ← Girolamo Grimaldi (1713) ← Philipp Erhard van der Noot (1694) ← Humbert Guillaume de Précipiano (1683) ← Alphonse de Berghes (1671) ← Ambroise Marius Capello (1654) ← Gaspard van den Bosch (1635) ← Jacobus Boonen (1617) ← Mathias van den Hove (1596) ← Petrus Si-

³⁸ M.in.: JUNGNITZ, *Die Breslauer Weihbischöfe*, s. 233; PATER, *Wrocławska kapituła*, s. 222; zob. też: GATZ (red.), *dz. cyt.*, s. 415–416 (E. Gatz); PATER, *Poczet biskupów wrocławskich*, s. 99; BLÁHOVÁ, *dz. cyt.*, s. 817.

³⁹ Zob.: PFOTENHAUER, *dz. cyt.*, s. 271–272, nr 27; JUNGNITZ, *Die Breslauer Weihbischöfe*, s. 227; GATZ, JANKER (red.), *dz. cyt.*, s. 10 (J. Kopiec); PATER, *Wrocławska kapituła*, s. 161.

mons (1585) ← Maximilien Morillon (1583) ← Louis de Berlaymont (1571) ← Francis-
cus van den Velde (1562) ← Antoine Perrenot de Granvelle (1542) ← Juan Tavera Pardo
(1514)

Co się tyczy natomiast J.Ch. Hohenlohe-Waldenburg-Bartensteina (konsekro-
wany 27 IX 1789 r. w Strasburgu przez miejscowego sufragana Jana Jakuba LANZA
vel LANTZA) oraz M. Diepenbrocka (konsekrowany 8 VI 1845 r. w Salzburgu przez
tamtejszego abp. Fryderyka SCHWARZENBERGA, który w osiem i pół roku później
udzielił święceń biskupich również kolejnemu ordynariuszów wrocławskiemu —
Henrykowi FÖRSTEROWI), to obaj oni przynależą do różnych odgałęzień najbardziej
„rozrodzonej” we współczesnym Kościele katolickim linii rzymskiej, czyli Rebiby,
obejmującej także większość XVIII-, XIX- i XX-wiecznych papieży, a w tej liczbie
zarówno Jana Pawła II, jak i Benedykta XVI. Poniżej też zobrazowano w postaci gra-
ficznego schematu wspólny wywód sukcesji obu tychże pasterzy Kościoła wrocław-
skiego (oraz nadto H. Förstera i jego sufragana — A. Włodarskiego), wyprowadzo-
ny od pierwszego łączącego obie wspomniane gałęzie ogniwa.

Kończąc obecny artykuł, dla którego zresztą właściwsze byłoby miano przyczynku, wypada wyrazić nadzieję, iż w przyszłości problematyka sukcesji apostołskiej pasterzy Kościoła katolickiego na Śląsku w kilku ostatnich stuleciach doczeka się gruntowniejszego przeanalizowania, poprzedzonego koniecznymi poszukiwaniami źródłowymi, które być może pozwolą na rozwikłanie przynajmniej niektórych spośród istniejących luk i wątpliwości, a tym samym wypełnione zostaną kolejne „białe plamy” w owym zakresie.

**Episcopal ordination of bishop John Maurice Strachwitz — Cracow, 1761
(some remarks concerning the episcopal lineage of bishops of Wrocław [Breslau]
in the second half of the 18th cent. and in the first half of the 19th cent.
as well their affiliation to polish line of the apostolic succession)**

Summary

Born in Cisowa, Upper Silesia, bishop John Maurice Strachwitz (1721–1781), preconized in 1761 as titular bishop of Tiberias and auxiliary of Wrocław (Breslau), is reckoned among the most celebrated persons in the midst of eighteen-century Silesian clergy. He governed (in years 1761–1781) Prussian part of Wrocław diocese initially as general vicar of exiled ordinary bishop Philip Gothard Schaffgotsch and then as apostolic vicar. His consecration took place on 17th of May 1761 in St. Mary's Church in Cracow and the principal consecrator was titular bishop of Patara Francis Fotkanski (Podkanski), the auxiliary bishop of the place. As a consequence of this, also bishop Strachwitz, though connected through his pastoral service with Prussian Silesia (then part of the Holy Roman Empire of German Nation), represents Polish line of the Apostolic Succession (so-called Uchanski's line). What more, with the above-mentioned line are linked also the other eight ordinary and auxiliary bishops of Wrocław from the second half of the 18th cent. and from the first half of the following century, namely: Anthony Ferdinand Rothkirch-Panthen († 1805), Emmanuel Schimoni-Schimcnsky († 1832), Charles Aulock († 1830), Joseph Charles Schubert († 1835), Leopold Sedlritzky († 1871), Daniel Gaspar Latussek (Latussek) († 1857), Joseph Knauer († 1844) and Bernard Joseph Bogedain († 1860). These facts, hitherto omitted, throw new light on the subject of “expansion” of Polish line of the Apostolic Succession in preceding the partitions of Poland and also in subsequent to the partitions periods of Polish territories' ecclesiastical history.